

ASQ-3 – Анкета за віком і етапами
Короткий довідник із користування

Версія українською мовою для користування у веб інтерфейсі тестової платформи Start компанії ТОВ «ЮЕЙ-ТЕСТ».

Керівництво версія 1.0 (24 квітня 2024 р.)

Всі права застережено.

Розробники тесту: Jane Squires, Ph. D., Elizabeth Twombly, M. S., Diane Bricker, Ph. D. and LaWanda Potter, M. S.; Paul H. Brookes Publishing Co., USA, 2009

Розробник української адаптації: Ганна Кукуруза, докторка психологічних наук, зав. відділення психології розвитку ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН» , виконавча директорка БФ «Інститут раннього втручання».

Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством України.

Загальний огляд

Анкета за віком і етапами, третє видання; англійською Ages & Stages Questionnaires, third edition (ASQ-3) – це інструмент скринінгу розвитку, призначений для використання спеціалістами з раннього втручання, психологами, медичними, педагогічними працівниками та батьками. Він простий у використанні, дружній до сім'ї та надає моментальний звіт, необхідний для виявлення затримок та відзначення важливих етапів розвитку.

Наразі це перший в Україні швидкий та надійний скринінг розвитку малюків, що забезпечить раннє виявлення ризиків та порушень розвитку для надання вчасної допомоги, проведення необхідних інтервенцій.

ASQ-3 заповнюється дорослими, що можуть оцінити дитину та діяльність, яку вона вміє чи не вміє робити. Це перш за все можуть бути батьки та опікуни, прийомні батьки, дідусь/бабуся, також особа, яка доглядає за дитиною, вчитель, працівник закладу, куди направлена дитина. Вік дитини повинен бути від 1 місяця до 5,5 років (66 місяців).

ASQ-3 використовують у двох різних важливих напрямках. По-перше, опитувальник може бути застосований для комплексного, першого рівня скринінгу немовлят та дітей раннього віку. Наприклад, батьки можуть заповнити анкети для своєї дитини перед відвідуванням дитячого садка або під час медичного огляду. По-друге, опитувальник може використовуватися для моніторингу розвитку дітей, які мають ризик затримки розвитку через медичні фактори, як-от: низька вага при народженні, недоношеність, судоми або серйозні захворювання, або через фактори навколишнього середовища, а саме: бідність, історія жорстокого поводження та/або нехтування в сім'ї, батьки-підлітки, або батьки, які мають психічні розлади.

Оцінювання розвитку немовлят та дітей раннього віку слід проводити регулярно та періодично через швидкі зміни в поведінці, які відбуваються в перші роки життя. Для цього ASQ-3 надає 21 віковий інтервал, де питання відповідають актуальній нормі розвитку дитини. Тож моніторинг можна проводити частіше та отримувати актуальну інформацію про функціонування дитини. Існує певна гнучкість у використанні анкет. Найкраще проводити скринінг з інтервалом у 6 місяців (наприклад, у віці 3, 9, 18, 24 та 30 місяців), або через кілька обраних інтервалів (наприклад, через 12, 24 і 33 місяці).

Опитувальники призначені для заповнення вдома – батькам дитини фахівець надсилає посилання на захищений вебсайт для заповнення анкети. Батьки можуть спробувати кожен вправу разом із дитиною і спостерігати, чи може вона виконувати заплановану поведінку.

У деяких випадках анкети заповнюються під час обстеження стану здоров'я дитини одразу у кабінеті фахівця. Крім того, анкети можна заповнювати вдома, під час візитів патронатної медсестри, медперсоналу, консультантів на виїзді (домашній візит). Онлайн-анкети також можна заповнювати на місці до прийому з фахівцем – в залах очікування, клініках, школах та дитячих закладах.

ASQ-3 не є підставою для встановлення діагнозу, але дозволяє попередньо визначити можливі проблеми та ризики, що пов'язані з раннім розвитком.

Відомості про розробників ASQ-3

Джейн Сквайрс – докторка філософії, професорка і директорка Центру людського розвитку, університетського центру передового досвіду з питань порушень розвитку та програми раннього втручання. Університет штату Орегон, Юджин.

Діана Брікер – докторка філософії, почесна професорка і колишня директорка програми раннього втручання Центру людського розвитку. Університет штату Орегон, Юджин.

Елізабет Твомблі – магістерка наук, старша наукова співробітниця програми раннього втручання, Центру людського розвитку. Університет штату Орегон, Юджин.

ЛаВанда Поттер – магістерка медицини, адміністраторка та програмна менеджерка, EC CARES, округ Лейн, штат Орегон.

Валідність та надійність

Дані, що стосуються як валідності, так і надійності ASQ-3, були зібрані на великій кількості дітей та сімей в США. Ці дані узагальнені та подані більш детально у Посібнику користувача. Вибірка в США складала 12 695 дітей.

Основна процедура, яка використовувалася для перевірки валідності ASQ-3, полягала в порівнянні результатів, отриманих дітьми за допомогою опитувальників, із результатами, отриманими за допомогою стандартизованих тестів розвитку.

Показники загальної узгодженості між опитувальниками становили 86% з діапазоном 73%-100%; чутливість коливалася від 85% до 92%, специфічність – в межах 78%- 92%; позитивне прогностичне значення – в межах 32%-64%.

Внутрішньокласові кореляції варіювалися від 0,75 до 0,82, що свідчить про високу надійність результатів тесту та повторного тестування в усіх сферах розвитку ASQ-3. Відсоткова збіжність між класифікаціями ASQ-3, зробленими батьками та підготовленими експертами, становила 93%, що свідчить про високу узгодженість між батьками та кваліфікованими експертами.

Адаптація анкет та отримання граничних балів в українській версії проводилась для вікових інтервалів 2-36 місяців Державною установою «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН» в 2017-2019 рр.. Вибірка для української версії складала 4 309 дітей. Для анкет вікового інтервалу 42, 48, 54 і 60 місяців в українській версії використовуються національні норми США, оскільки адаптація для цього віку в Україні не проводилось. Проте, з поширенням онлайн системи ASQ команда розробників зможе досить швидко отримати граничні бали для української версії та автоматично оновити їх на платформі «START».

Формат проведення

Адміністрування ASQ-3 здійснюється за допомогою системи START, платформи онлайн-оцінювання UA-TEST.

Фахівці створюють та надсилають посилання на опитувальник, який мають заповнити батьки/опікуни (всі інструкції батьки отримують на платформі). Або ж фахівець може відкрити це посилання з власного гаджету одразу для заповнення опитувальника в кабінеті разом з батьками під час прийому.

Система ASQ-3 ґрунтується на використанні та оцінюванні відповідних анкет. Існує 21 опитувальник, які призначені для застосування у 2, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 27, 30, 33, 36, 42, 48, 54 і 60 місяців. Відповідний опитувальник автоматично підбирається системою згідно вікового інтервалу. Кожна анкета містить прості запитання, що стосуються п'яти конкретних сфер розвитку, а також один загальний розділ – критичні твердження, що присвячені загальним питанням, які турбують батьків.

В Інформаційному полі «Дані дитини» батьки вказують ПІБ дитини, відмічають стать, дату народження, на якому тижні вагітності народилась дитина, область та населений пункт, ПІБ того, хто заповнює анкету та його роль для дитини. Згідно дати народження та дати заповнення анкетування вираховується вік дитини у місяцях та днях, системою одразу обирається

анкета за віковим діапазоном, яку будуть заповнювати батьки.

ВАЖЛИВО: Система ASQ-3 використовує автоматизоване коригування віку для недоношеності, якщо батьки при заповненні даних про дитину вказали, що вона народилась на 22-37 тижні вагітності. Скоригований вік обчислюється шляхом віднімання кількості тижнів недоношеності від віку дитини. Таке коригування необхідне для того, щоб забезпечити правильне використання анкет усіх вікових інтервалів для дітей, які народилися передчасно.

Опитувальник містить 30 запитань про розвиток дитини, написаних простою, зрозумілою мовою і розташованих в ієрархічному порядку від легких до більш складних, а також серію з 6-10 загальних запитань (критичні твердження), щоб з'ясувати, що турбує батьків. Питання пред'являються по одному, пропустити їх не можна, до деяких питань необхідно вносити обов'язкові коментарі (це можуть бути відповіді дитини, деякі спостереження батьків).

Після заповнення кожного опитувальника створюється електронний звіт за результатами ASQ-3, який має надалі проаналізувати фахівець. Цей звіт включає блок даних про дитину, кольоровий графік балів дитини відносно граничних балів по кожній сфері, нижче – відповіді батьків на запитання та блок критичних тверджень.

Структура анкетування

Кожна анкета містить загальний розділ (критичні твердження), в якому запитується про загальні занепокоєння батьків, а також 30 запитань, які поділені на наступні п'ять сфер розвитку:

1. Спілкування (комунікація), яка стосується лепетання, говоріння, слухання та розуміння;
2. Велика моторика, яка фокусується на рухах рук, тулуба та ніг;
3. Дрібна моторика, яка стосується рухів пальців і рук;
4. Вирішення проблем, що стосується навчання та гри з іграшками (когнітивний аспект);
5. Особисто-соціальна сфера, яка фокусується на одиночних, соціальних іграх та іграх з іграшками та іншими дітьми.

Запитання опитувальника були розроблені шляхом вивчення змісту тестів і ресурсів, орієнтованих на розвиток, а також нормативно-орієнтованих тестів. Зміст, який відповідав певному інтервалу тестування (наприклад, 2, 4, 8, 12 місяців), був використаний як основа для розробки конкретних пунктів ASQ-3.

Після того, як було відібрано зміст, було використано набір конкретних критеріїв для написання кожного питання опитувальника. Ці критерії вимагали, щоб питання: 1) стосувалися важливих віх розвитку, 2) відображали поведінку, що відповідає діапазону коефіцієнта розвитку 75-100 для кожного вікового інтервалу, 3) бути простими для батьків у спостереженні та заповненні, і 4) використовували слова, що не перевищують рівень читання шостого класу (для батьків). Для того, щоб допомогти батькам надійно використовувати опитувальники, поруч із питаннями анкети, де це можливо, надаються невеликі ілюстрації, які допомагають передати зміст запитання. Там, де це доречно, до запитання додаються письмові приклади бажаної цільової поведінки.

Інтерпретація результатів

Для підрахунку балів за ASQ-3 відповіді батьків - "так", "іноді" та "ще ні" – перераховуються автоматично самою системою в бали та підсумовуються для кожної сфери розвитку. Далі ці п'ять балів за кожною сферою порівнюються з емпірично визначеними граничними значеннями, та виводяться системою на графік до кожної сфери.

Вважається, що діти, чиї бали потрапляють у світлу зону графіку, розвиваються належним чином і мають продовжувати процес скринінгу через регулярні проміжки часу. Діти, чиї бали потрапляють у сіру зону моніторингу ($\geq 1,0$ та $< 2,0$ стандартних відхилень нижче середнього), можуть потребувати зосередженої уваги, спеціалізованих заходів та/або повторного скринінгу; однак бали в зоні моніторингу ще не вказують на необхідність подальшої оцінки. Якщо оцінка дитини потрапляє в темну ділянку графіку в будь-якій сфері розвитку (хоч в одній з п'яти, до прикладу, спілкування та дрібна моторика), це означає, що дитина потребує додаткового обстеження, рекомендується подальше діагностичне обстеження наприклад за методикою MPR (Шкали розвитку Меррілл-Палмер).

В кінці електронного звіту є Анкетні дані про дитину, а також відмічені пункти «Критичних тверджень» з коментарями батьків.

Зверніть увагу на будь-які занепокоєння батьків у розділі «Критичні твердження». У більшості випадків ці занепокоєння слід обговорити, щоб виявити потенційні проблеми. Запитання цього розділу не є діагностичними; вони зосереджені на питаннях здоров'я та розвитку, як-от слух, зір, поведінка, якість навичок дитини, а також загальні проблеми батьків, які можуть потребувати подальшого спостереження.

Посібник користувача ASQ-3

Додатково для професійного використання можна придбати Посібник користувача – повна версія керівництва, що має важливе значення для ефективного впровадження ASQ-3. Посібник містить цінну інформацію про планування, організацію, адміністрування, оцінку системи скринінгу та моніторингу ASQ-3. На відміну від короткого довідника, Посібник користувача є повноцінною версією керівництва, що допоможе комплексно освоїти використання ASQ-3 у своїй роботі. Додатково Посібник містить розширену психометричну інформацію, зручні покрокові таблиці планування скринінгу, зразки листів для ознайомлення батьків з результатами, корисні приклади кейсів, покликані полегшити процес скринінгу та моніторингу. В кінці Посібника ви знайдете надзвичайно цінний розділ "Заходи втручання", які створені для проведення розвиваючих занять з дітьми.

Придбати такий Посібник користувача можна на платформі START у розділі «Навчання». Після оплати доступ до нього відкривається автоматично, Посібник буде знаходитись на платформі постійно у форматі онлайн-читалки.